

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — **Előfizetési ár** egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — **Hirdetések** díjaszáz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-knál 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Lelkészwálasztási szabály.*)

Egy alkalommal már röviden elmondtam nézetemet a lelkészwálasztás szabályzatáról, most különösen a dunamelléki egyházkerület által az egyházakhoz utasított lelkészwálasztási szabályzatáról akarok elmélkedni, még pedig azért, mert azt károsnak látom egyházi életünkre, s egyszersmind sok veszélynek, még több zavarásnak, békéltelenségnek lenne forrása.

A jelzett egyházkerület 1866. évi közgyűlésének jegyzőkönyve 74. pontja alatt foglalt lelkészwálasztási javaslatot akarja módosítani, s azt nem előre, de hátra viszi.

Az el- vagy nem-fogadásra kiküldött szabály javaslat im ez:

1. A lelkészwálasztás joga az egyházi felsőség felügyelete alatt a gyülekezeteket illeti.

2. Gyakorolják pedig azok ezen jogot az egyházi felsőség által kijelölt és kijelölendő határvonalok között.

3. Ezen határvonalok egyegül oly czélból jelölthetnek, hogy a lelkészwálasztási szabadság nem korlátozva, hanem csupán szabályozva legyen s ekként az annak korlátlan gyakorlásából származható visszaéléseknek eleje vétessék.

4. Lelkészwálasztásnak csak vagy egészen új lelkész-állomás állítása esetében, vagy pedig akkor van helye, midőn a lelkészi hivatal önkényes változás, véglemondás, egyházhatósági elmozdztatás vagy halálozás következtében ürességbe jött. A hol azonban a lelkész és gyülekezet között fenforgó surlódások tekintetéből volna a lelkész-változás kívánatos, a nélkül, hogy a lelkész a hivataltól elmozdztatást maga után vonó cónonellenes vétséget követett volna el, lelkészwálasztásnak helye nincs, hanem cserének, melynek szükségét az egyházmegyei, illetőleg e. ker. törvényszék mondja ki, s foganatosítását ugyanezek eszközlik.

5. Mihelyt a lelkész hivatal üresedésbe jött, erről a gyülekezet előljárósága azonnal jelentést tesz az esperesnek, a ki aztán vagy személyesen, vagy megbízottja által

a helyszínén megjelenvén, alapos tudomást szerez a felől, hogy a gyülekezet eleget tett-e előbbi lelkésze iránt köteles fizetésbeli tartozásának; a lelkész lakhoz és a lelkész-hivatalhoz tartozó tárgyakat, eszközöket s főleg irományokat leltározza, azokat hű megőrzés végett leltár szerint az új lelkésznek csonkitlanul leendő átadás feltétele alatt a prezbitérium s illetőleg a gondnok, káplán vagy adminisztrátor gondoskodása alá bocsátja.

6. Az ürességbe jött lelkészi hivatalra a választási engedélyt a gyülekezetnek az egyházmegyei elnökség adja meg, mely választásnak minden esetben a lelkészi hivatal megüresedésétől számítandó két hó alatt meg kell történni. Ha a lelkésznek özvegye és árvái nem maradtak, a megválasztott lelkész köteles hivatalát a választás után két hó alatt elfoglalni, ha pedig özvegy vagy árvák maradtak a kegyév kitelte után két hó alatt; kivételes esetekben, az egyházi felsőség határozván.

Azonban a megválasztott lelkész meghívásához okvetlenül szükséges engedélylevelet (concessa) az egyházmegyei elnökség csak akkor adhatja ki a gyülekezetnek, ha az a volt lelkész örökösének fizetés-járuékát kiszolgáltatta, megjegyezvén azonban, hogy a hivatalváltozástól visszafelé számított 3 év előtti fizetés-hátralékok a concessa kiadásában akadályul nem szolgálhatnak.

7. A lelkészwálasztás napját az előbbeni pontban meghatározott idő tartama alatt a gyülekezettel egyetértőleg s így annak helyi viszonyai tekintetbevételével mindenkor az egyházmegyei elnökség jelöli ki, melyet megelőzőleg egy kijelölő (candidáló) bizottság alakittatik, mely bizottság áll a helyi prezbitérium által saját kebeléből e czélra választott két, az e. megyék közgyűlése által évről-évre titkos szavazattal választott egy egyházi és egy világi rendes, ezek akadályoztatása esetére, szintén az egyházmegyei közgyűlés által titkos szavazattal választott egy egyházi, egy világi póttagból, kiknek elnöke mindenkor az egyházmegyei elnökség vagy ennek helyettese. A választás napján a választást megelőzőleg, ezen bizottság öt egyént jelöl ki s a kijelöltek névsorát a prezbitérium elé terjeszti. A prezbitérium általános többsége új kijelölést kívánhat, s ez eset-

*) Komoly figyelmet érdemlő cikk, nyomós bírálat. Szerk.

ben a bizottság azonnal megteszi az új kijelölést, ismét öt egyént jelölve ki, közöttük legalább három új egyént, kik a presbitérium által el nem fogadott első kijelölésben nem voltak benne. Az eképp megállapított kijelölést a bizottság a gyülekezet elé terjesztvén, ez a kijelöltek közül egyet választ. Azon esetben, ha a kijelöltek közül nem választana a gyülekezet, a megürült lelkész állomás betöltése iránt az egyházmegyei törvényszék fog gondoskodni. Oly egyén, ki a tényleg működő bizottság elnökével vagy bármelyik tagjával első- vagy másod fokú vérrokonsági — avagy sógorsági viszonyban van, nem jelölhető ki.

8. A lelkészválasztás napja a gyülekezettel a választást megelőző két egymásutáni vasárnap szószéki hirdetés által tudatandó.

9. Választók a gyülekezetnek minden önálló (sem apai, sem gyámi, sem gazdai hatalom alatt nem levő) teljes korú, vagyis 24 évet betöltött férfi tagjai, a kik az előző évekről egyházi tartozásaikat lerótták, s az egyházi hatóság által a fegyelmi törvények értelmében egyházi vétség miatt szavazati joguk elvesztésével büntetve nincsenek.

11. Választás alá jönek mindazok, kiket a 7-ik pontban megírt kijelölő bizottság e végre a gyülekezetnek kijelöl.

12. Választás végett csak oly egyének jelölhetők ki, kik az egyházkerület által lelkészi minőségre képesítvék, és így a kik vagy már mint rendes lelkészek valamely más gyülekezetben szolgáltak, vagy szolgálnak, vagy pedig mint káplánok, adminisztrátorok, helyettes lelkészek, nevelők, tanárok a kettős lelkészi vizsgát kivánt sikerrel letették, életkoruk 24-ik évét betöltötték, a lelkészkedésben legalább két évig gyakornokoskodtak — a tanári pályán vagy külföldi egyetemeken töltött idő is a gyakornoki időbe számíttatván — és semmi oly kánonellenes vétséget nem követtek el, mely miatt az egyházi felsőbbség által akár egy bizonyos időre, akár végkép a lelkészkedéstől elmozdítva volnának, vagy ilyennemű kereset alatt állnának, mert ezen esetben csak akkor lesznek jelölhetők és választhatók, ha vagy az ilyennemű kereset alól az egyházi felsőbbség által feloldoztattak, vagy pedig ha a bizonyos időre történt elmozdítás ideje lejárván, az egyházi felsőbbség által újból felvétettek.

13. Kijelölhetők s megválaszthatók más egyházkerületben szolgáló lelkészek, sőt káplánok is, ha a 11. és 12. pontokban körülírt kellekkel birnak, de ha az ilyenek megválasztatnak, mielőtt az egyházi hivataloskodásra feljogosító esperesi engedélylevelet megkapnák, erkölcsi jó magukviseléséről szóló és egyházi felsőbb hatóságaiktól az elbocsátó bizonyítványt tartoznak az egyházmegyei elnökségnek bemutatni.

14. Ki nem jelölhetők s így meg sem választhatók egyáltalában a fentebbi 11. és 12. pontokban körülírt kel-

lékekkel nem bíró egyének, úgyszintén azok sem, kik hivatalos vizsgálat alapján beh bizonyult fizetés elengedés, vagy bármely más csábító ajánlat, szóval vesztegetés által kívánnak maguknak utat nyitni a kérdéses lelkészi állomásra. Ha a vesztegetés ténye utólagosan világosodnék ki akkor az a miatti keresetet az új lelkész ellen hivatalba, állításától számítandó egy év alatt az egyházmegyei hatóság elnökségének benyújtani kell, azontúl, ilyennemű keresetnek hely nem adatik. Próbapapolásra megjelenés akár a gyülekezet kebelében, akár az ahhoz közel eső oly gyülekezetben, hol az üresedésben levő egyház tagjai a próbapapolás meghallgatására megjelenhetnek, csábításnak tekintetik.

Ime ezen tizennégy pontban van megírva azon szabály-javaslat, mely a jövő lelkészválasztások felett határoz, azon esetben, ha az egyházak többsége igen-nel szavazna.

Ezen szabályra nézve fentebb azt állítám általánosságban, hogy káros. Igenis az, ha ezt az 1866. évben alkotott szabálylyal viszonyítjuk, mert ebben nem a joggyakorlatának határozott szabályozását látjuk, hanem a jogesorbítást, a mi egyáltalában nem egyeztethető meg az autonomikus protestáns egyház élő szellemével, 300 év óta vallott és hirdetett elvével. — Káros tehát e szabály-javaslat azért, mert ellentétben áll az egyház azon céljával, melynélfogva rendszeresen neveljük a népet a szabadság és jog helyes felfogására, üdvös és czélszerű gyakorlatára, tegyük őket mindinkább önállókká, szabadokká, saját ügyeiknek, helyi körülményeik és viszonyaik szerinti bölcs belátásuk szerinti elvégzésére, s ezen szabadság, önállóság mellé oda téve a legszigorubb felelősséget. — E szabály-javaslat követi a polgári ietézmenyt, melyet mostanában látunk életbeléptetve a politikai hatóság által, a mit ez mivel a községekkel, járszalagra kötve őket, ezen szabály-javaslat által azt akarjuk elérni a gyülekezetekkel, meg akarjuk fosztani azon szabadságuktól, mely ha néha néha szült is visszaélést, de mégis folytonosan a vallásos érdeklődés élesztője volt. — Káros lehet tehát ezen szabály elfogadás esetén, azáltal, hogy a gyülekezeteket passzív állásra kényszeríti a lelkészválasztás ügyében, nekik csak a fizetés kötelességét hagyva meg, és hogy kinek fizesse azt, a választásban annyira megköté kezeit, hogy azt számításba venni nem is lehet.

Állítám, hogy egyházi életünkre nézve veszélyes is lehet. Igenis, mert e javaslat által „a jog centralizáltatik” — a mi rendesen egy kis körre adja az áldásos melget, míg a nagy többség csak meszsziről nézi a jót, vagyis a központositás által a tévedés sokkal könnyebben elkövethető, mivel régi igazság az, hogy a hány fej annyi ész, és ez minél több, annál erősebb a körütekintés. — Veszély támadhat tehát e javaslat folytán akként, hogy a kandidate bizottságnak túlságos atyáskodása némely egyének

iránt vagy szomorúvá lehet, vagy nevetségessé, mert azt már tudjuk mindnyájan, hogy vannak az egyházmegyék főbb embereinek rendszeren olyan kedvenceik, a kiket ha csak lehet mindig előtérbe tolnak, igaz, hogy az ilyenekkel a legtöbbször vesztenek, de azok őket a mű tovább folytatásában nem zavarják. — Igen, de ha már kandidáló bizottság lesz s ez portálja hat-hét választáson keresztül mindig ugyanazon egyéneket, mindig elbukva, a munkás és önálló meggyőződéssel bíró egyéneket pedig mellőzik, az egyházak szomorúan nevetni fognak a sok bukással koszorozottak felett, a mellőzöttek pedig elkeserednek s ebből a veszély igen könnyen létrejöhet

Zavargásnak és békétlenségnek is kútfeje lesz e javaslat törvény erőre való emelkedésével, mert ezen megszorítás által népünk alkotmányos jogában érzi magát megtámadva, mely nem a protestáns elvnek, hanem hierarchikus célokra szolgálhat eszközül, melyet pedig a kor meg akar mindenfelé szüntetni, lelki szabadságot óhajt s ezért küzd.

E javaslatra nincs is szükség, mivel a felsőbbség felügyeletét teljesen meghatározza s fentartja az 1866. illetve 67. diki évi szabály, ezen szabály-javaslat, már tovább megy jóval a felügyeletnél, ez már lényeges beavatkozás a választásba, vagy miként e javaslat részletes birálatánál kimutatom, egész a felsőbbség kényére adja a választást, a gyülekezetnek döntő befolyása arra nem leend.

Vegyük le a napirendről e javaslatot, s törekedjenek oda a lelkész urak, hogy a gyülekezetek — felvilágosítottván a szabály által létrejövendő jogmegszorításról — nem mel szavazzanak.

De nézzük most már a választási szabályjavaslatot pontonként.

Az első pont, a régiből van átvéve, melyet azonban, a 2-ik pontban körülírt jognál fogva egész illuzoriussá tesz, mert, oly módon mutatja ki a joggyakorlás határait, hogy ott választás történhetik névleg, tényleg azonban a gyülekezet, a tractus vak eszköze, mit bizonyít a 7-ik §. körülményes intézkedése, mely egyszersmind a 3. §-al, merő ellentétben áll, hol azt mondja: „a határvonalok egyedül oly célból jelölthetnek ki, hogy a lelkészválasztási szabadság nem korlátozva, hanem csupán szabályozva legyen.“ Szép szabályozás, midőn a 7. §. szerint a kandidáló bizottság 5 tagból áll, ebből 2 — tehát a minoritás az egyházé, 3 a tractusé, ergó nem az egyház, de a tractus fog mindig többségbe jutni, ha szavazásra kerül a dolog. Érezte a bizottság mely e szabály-javaslatot készíté, hogy sok collisió származhatik ebből a kandidáló bizottság szerepléséből, ép ezért ad is egy kis görögtűzet, s utasítja a kand. bizottságot, hogy másodsor is ajánljon, ha ez sem kell, akkor aztán a tractus ad papot. — Ha már ép szabályozni akarjuk a dolgot, s különösen azt akarjuk, hogy az eklézsiák sok töredékes pártokra ne szakadjanak, azt lehetne tenni, hogy a választást megelőző vasárnapon a gyülekezet közgyűlést tartana, ezen, két egyént jelelné ki, ehhez az egyházmegye még jelöl ki kettőt, s ezek közül választ a gyülekezet. Így nem lenne a jog csorbitva, sem visszaesést nem tanusítanánk.

Ha azt látja, vagyis arról van meggyőződve az egyházkerület, hogy a jelenben divó szabadválasztás veszélyes és káros befolyású az egyházi életre, akkor célszerűbb lenne, végkép

eltörölni a választást s a tractus által felállított „kinevező bizottság“ 8 vagy 12 tagu — adományozná a hivatalokat. — Természetes dolog, hogy ez teljes ellentéte lenne „az általános papság“ elvének, de a cél el lenne érve.

Ne bántsuk a szabadválasztást, akármiként akarjuk ezt rövidíteni, csak darázs-fészekbe nyulunk és a békességet zavarjuk fel.

12. §-ban ezt olvassuk, „a lelkészkedésben legalább két évig gyakornokoskodtak — a tanári pályán vagy külföldön, egyetemeken töltött idő is a gyakornoki időbe számítottván“ — ez szükséges, hogy a 7. §. kandidálása után valaki pappá legyen. Sokat beszélünk lelkészi tekintély sülyedéséről, s im magunk adjuk ahhoz az anyagot. Lelkészek készíték e szabály-javaslatot s nem találják a praxist minden körülmények között elengedhetlenül szükségesnek. — Tehát olyan könnyű, olyan semmi az a lelkészkedés, hogy azt az újjából kiszophatja az ember. Csudálatos felfogása a nagy feladattal járó lelkészi hivatalnak. Minden egyszerű mesterségnél kell a praxis. Tudományos készület mellett az orvosi, ügyvédi, mérnöki, építészeti állásnál elengedhetlenül kell a praxis, a lelkészi állomásnál ez szükségtelen, csak a bölcsesség pantheonát látogatta legyen, majd a cura pastoralis magától jó. — Ez egyetlen lelkészi nehéz állapotot ismerő ember sem fogadhatja el. — Hogy valaki jó tanár, egyáltalán nem következik hogy jó pap legyen, s viszont egyetemen kitünő classificációt, doktorátust nyert egyén, nem bizonyos hogy kitünő lelkész legyen. — Vannak a lelkészi állomásnál sokszor oly bonyolult kérdések s oly nehéz feladatok, hogy annak megoldását, csak az életből meritett tapasztalat s nem az iskolai tudomány adja. Legyünk méltányosak, a külföldre fáradt egyéneknek adjunk kedvezményt, de úgy, hogy árnyékot ne vessünk a lelkészi hivatalra, egy év gyakorlatot okvetlenül meg kell kívánnunk. Tanároktól e kedvezményt elvonandónak tartom, mert az a káplán, a ki a 60 forintos fizetésen szenved, hogy miért állitassék hátrább mint a tanár, a ki 8—9 száz forint fizetéssel bír, nem tudom felfogni. Tanártól is meg kell kívánni a két évi gyakornoki időt, — melyet tölthet tanársága ideje alatt.

A 14. §. a vesztegetésre nézve egy évi időt tűz ki, hogy ez idő alatt megnyerje büntetését, ezentúl elévül a kereset, ha kitudódik is a vesztegetés. No ez az osztó igazsággal, a lelkészi hivatal méltóságával s azon elvvel, hogy „az igazságnak győzni, a bűnnek bűnhődni kell“, ellenkezik. A vesztegetés és minden más aljas korteskedési bűnre nézve az én véleményem szerint elévülési időt kiszabni nem lehet, ezt kívánja a becsület, és azon igazságos egyének méltányos óhaja, kik érdem által akarnak bejutni hivatalba. — Ezen §. a próba papolást megszünteti ujo-lag, sőt a lábrakapott szomszédságban való papolást is eltiltja. — Ennek okát én nem tudom, mert ha egy ifju egy gyülekezetben magát bemutatja, s így közvetlen alkalmat nyújt a gyülekezetnek az őt megismerésre, hogy ebben mi bűn van, nem tudom, s én bizony jó lélekkel azt mondanám, hogy a prédikálás általi bemutatás hozassék érvénybe, mert ez tisztességes és becsületes út, a gyülekezet rokonszenvét megnyerni.

Ezekből az elmondottakból beláthatja a t. olvasó, hogy ezen szabály-javaslat nem javítja a már meglévőt, de a helyzetet teszi bonyolulttá s az egyházi békét zavarná fel.

Ép ezért a jó rend kedvéért, a béke szeretetéért, egyházi életünk fejlődéseért, kötelességünk oda működni, hogy e javaslat megbukjék.

De van egy főérv, mely a mellett szól, hogy e tárgy levé-
tessék a napirendről, s ez a zsinattartás kilátása. — Nagyon
óhajtandó az országos szervezkedés s ennek keretében egyik
első helyet foglalja el a lelkészválasztás, s bizony csak jó szol-
gálatot teszünk egyházunknak, ha oly lelkészválasztási törvényt
alkotunk, mely általános leendő s nem egy szuperintendentiában,
de egész hazánkban jogérvénnyel bír. A zsinat — ha a jóaka-
rat a többek szívében élni fog és a visszavonás lelke nem osto-
roz némely hiú lelket, — pár év alatt meggyilhat, addig pedig a
mostani lelkészválasztási törvény mellett is nem fog elveszni
egyházunk, sem ebből valami életveszélyes esemény nem fog
származhatni.

Maradjunk a régi mellett s várjuk be a jövőt, mely méhé-
ben a magyar protestánsizmus boldogságát s felvirágzását
hordja. V e r i t á s.

B E L F Ő L D.

A debreczeni Hittanszaki önképző-társulat.

(Megalakulás, Balogh Ferencz beszéde, tagok névsora.)

Szerény kis körben működik egy zsenge társulat, a hitta-
nulók által alakított és fentartott „Hittanszaki Önképző-Társu-
lat.” Mint minden társulat a tanulók körében, úgy ez is évről-
évre újra alakul meg, a mennyiben újból iratkoznak tagjaiul a
hittanulók alá, új tisztviselők választatnak a régiek helyébe. A
szokásos évi alakuló közgyűlés ez évben szept. 14-én
tartatott meg Balogh Ferencz felügyelő tanár ur vezetése mel-
lett, s a társulat életének kilenczedik évét kezdte meg ezuttal.
Lehetetlen itt fel nem említenünk, hogy valamint e társulat
létrejövételén Balogh Ferencz ur munkálkodott leginkább: úgy
annak egész életét senki sem kíséri oly figyelemmel, annak fel-
virágzását senki nem hordozza annyira szívében, mint ő; s ezen ő
résztvéte hozta őt ismét körünkbe az alakuló gyűlés alkalmával,
hogy a primus motort belevetve a társulat kebelébe, annak ha-
ladását és előretökését újból biztosítsa.

Tisztviselőkké választattak: Nagy József főiskolai szénior
elnökké, Sélley Péter 4. th. alelnök s pénztárnokká; Sörös Vil-
mos 4. th. főjegyzővé; Csák Máté 4th. aljegyző s titkárrá. —
Az igazgató választmányba, hova a tisztviselők állásuknál fogva
tartoznak, és a hova minden év-fokozat hallgatói körükből tagot
küldenek, beválasztattak az esküdt felügyelők közül Hajdu
Zsigmond, a 4-ed éves hittanhallgatók közül Kiss Bertalan, a
3-ad évesek közül Varga Lajos, a 2-od évesek közül Erős Lajos,
az 1-ső évesek közül Győry József.

Igy a tulajdonképi alakulás be lévén fejezve, Balogh Fe-
rencz ur több, a társulat belügyeit illető tanácsot ad, s azután
megigéri, hogy az Edinburghban lefolyt összprensbiteri gyűlés-
ről fog általános képet adni a legközelebbi alkalommal. Végül
egyre figyelmezteti a társulat tagjait: hogy t. i. legyenek ke-
resztyének. Hiába ékeskedik valaki tudományokban, ha
jelleme, szíve, érzülete, gondolkodása nem keresztyéni, mert a
puszta tudomány még nem teszi keresztyénné. — Minden ke-
resztyének magaviseletében kell azt másokkal éreztetnie, hogy
ő keresztyén és pedig minden körülmények közt. — Az öske-
resztyénekre való hivatkozással rekeszti be figyelmeztetését,
hogy ime mily kicsiny volt a keresztyénség az első századokban
az óriás római birodalomhoz képest, mégis megérezte e nagy
kolosszus minden rétegében azt, hogy keresztyénség mint meg-
térítő és átalakító új erő honol belsejében.

* * *

Az ígért általános rajtot az összprensbiteri gyűlés-
ről szept. 22-én délután 5 órakor terjeszté elé Balogh Ferencz
ur. A VI. terem, mint e felolvasás helyisége megtelt hittanhall-
gatókkal de megjelentek itt a joghallgatók közül is számosan,
nemkülönben a helybeli segédlelkészi kar is képviselve volt.

Valamint a genfi „Kálvin csarnok“ megnyitására ezen a
református felekezetet érdeklő külföldi ünnepélyről 1871. jan.
20. örömmel értesítette felolvasásában — kezdé beszédét a fel-
ügyelő tanár, — a debreczeni tanuló ifjúságot: úgy jelenleg is
azt akarja, hogy a ref. egyetemes egyház ez évben lefolyt szép
és fontos külföldi eseményéről ő értesítse élőszóval a debre-
czeni tanuló ifjúságot.

A bevezetés után az edinburghi presbiteri egye-
tetemes gyűlés előkészítéséről, megnyitásáról, lefolyásáról,
legnevezetesebb tárgyalásairól, kísérve azokat saját benyomá-
saival s észrevételeivel, adott a felügyelő tanár élénk képet,
mely felolvasás $\frac{3}{4}$ órát vett igénybe.

Ennek végeztével meghatottan állt fel ülőhelyéről s vázla-
tilag következő szöveget intézte berekesztésül a társulat tag-
jaihoz:

„Kivánom, hogy ezen nehéz időkben kitartást, szilárdsá-
got, tanulmányozást és főleg keresztyén életet tanusítsanak.
Mindenkor voltak ugyan nehéz idők, de a mostaniak sokkal ne-
hezebbek, midőn egyfelől a menny-elvűség vagy Isten-elvűség,
másfelől a világ és anyagelvűség állanak egymással szemben,
ezen időkben az ifjakra nagy feladat vár, épen úgy mint a ke-
resztyénség üldöztetése korában a lektorokon fordult meg az
egyház állapota; midőn a szentiratot Diocletian parancsa foly-
tán mindenütt kobozták, bátran mondták a lektorok a porosz-
lóknek: „vedd el a szentirást, szíveinkbe van az irva!” Ma
nem ily erőszakkal kobozzák el a bibliákat, hanem egyéb fegy-
verekkel. Kisértéseknek, még pedig kisértéseknek a tudomány
terén van kitéve ez időben az ifju nemzedék. Meg kell hajolni
a tudományok biztos vívmányai előtt, de nem szabad engedni,
hogy azok a vallásosság alapját megdöntsék. Szavaink, tetteink
is leheljék jó illatát a keresztyénségnek. A mint mondta I. Na-
poleon, midőn a világ nagy fejedelmét fogadta, Göthére mutatva,
„ott van egy ember“ (Voilà un homme): épen úgy mutathasson
ránk minden ember és mondhassa: „Ime ott van egy keresz-
tyén!“ (Voilà un chrétien).

A keresztyén jellem által győztek a régiek; midőn az
evangyéliom keresztyén jellemeket, jó polgárokat teremtett, mi-
dőn látták a rómaiak, hogy a keresztyéneknek szívek és arcuk
is ragyog az igazság sugárától, megdöbbenve s az élet és példa
hatásai által legyőzve néztek rájuk. Nem elég tehát az elmé-
leti rész, a gyakorlat terén is mutassuk meg kik vagyunk. Ki-
vánom, hogy e kised társulat is haladjon nemesen hitben, re-
ményben és szeretetben egyaránt és összhangzatosan előre.

Bezárom rövid szöveget Rothe Richárdnak halálos ágyán
a magához hivatott lelkészhez intézett eme szavaival: „Mond
meg barátainknak, hogy én azon hitben halok meg, melyben él-
tem; mond meg, hogy semmi nem zavarta meg hitemet.“ Hogy
pedig mily hitben halt meg e nagy theologus, mutatja, hogy fel-
vette az úrvacsorát, mint a Jézus Krisztussal egyesülés zálogát.
— Mi még nem vagyunk azon a ponton, hogy távoznánk e föld-
ről, fordítsuk meg tehát Rothe mondatát és így szóljunk: „Mond-
játok meg barátainknak, hogy mi abban a hitben fogunk élni,
melyet az apostolok tanítottak, mely hitet az evangyéliomokban
tisztán kifejezve találunk.“

Erre a társulat elnöke szénior Nagy József intézett köszönő szöveget a felügyelő tanárhoz mondván:

Felügyelő tanár ur! Szíves köszönetemet fejezem ki társulatunk nevében azon nagy érdeklődésért és részvételért, melyet társulatunk irányában mindenha tanusított és a melyről most is személyesen meggyőződni nyereségünknek tartjuk. — Én azon erős meggyőződésben vagyok, hogy valamint minden társulatnak, úgy közelebből a mi szerény de nemes célra törekvő társulatunknak is világító szövétneknek van szüksége, melynek lobogó lángjánál minden tag tisztán láthassa feladatát s lelki erőt nyerhessen célra törekvésében. Ily világító szövétnekünknek ismerjük és valljuk mi felügyelő tanár urat. Adja az ég, hogy ezen említett érdeklődése és rokonszenve társulatunk iránt ezután se szűnjék meg s ekkor bizton remélem, hogy társulatunkból a lelki erő el nem száll, sőt valódi tevékenységet mutató, és őszinte vonzalmat érez tanár ur iránt, mint érzett eddig, és e vonzódását nemes büszkeséggel említi mindenkor.

Itt közlöm a debreczeni Hittanszaki Önképző-Társulat tagjainak névsorát az 1877-8-ik tanévben.

Tisztségviselők: Elnök Nagy József e. f. — alelnök s pénztárnok Sélley Péter 4th. — főjegyző Sörös Vilmos 4th. — aljegyző s titkár: Csák Máté 4th. — Választmányi tagok: Hajdu Zsigmond e. f. Kiss Bertalan 4th. Varga Lajos 3th. Erős Lajos 2th. Győry József 1th. — Tagok: IV. éves hithallgatók: Bartha Viktor, Bányay Sándor, Bögös Lajos, Császár István, Klausovszki Endre, Kormány Lajos, S. Nagy Lajos, Sörös János, Surányi Lajos. — III. évesek: Asztalos Sándor, Boross Mihály, Fábián Sándor, Fekete Imre, Horváth Endre, Kapitány Zsigmond, Kovács S. Kálmán, Kürthy Károly, Megyery Mihály, Munkácsy Lajos, Nagy Dániel, T. Nagy Lajos, Nánásy Imre, Patay Lajos, Sarkadi N. Imre, Szabó Kálmán, D. Szabó Lajos, M. Szabó Lajos, Tamás László, Torma Károly, Tóth Imre, Veress Imre. — II. évesek: Bay József, Bethlendi Sándor, Böszörményi Béla, Csete Zsigmond, Fekete Gyula, Gyüre László, Hatvani Pál, Igmándi József, Kerekes József, Lengyel Pál, Lévy Mihály, Nagy Károly, Péter Gábor, Szügyi József, Szük Károly, Tóth János. — I. évesek: Barna Zsigmond, Bartha Géza, Berey József, Bertalan Gábor, Biró János, Bódog János, Csoma Kálmán, Domokos Károly, Erdős Ignác, Király Sándor, Mezösy Pál, Miskolczy László, Nagy Lajos, Nagy Péter, Soós Lajos, Szabó Imre, Szabó Sándor, Szabó József, Tereh Gyula, Zagyva Gyula, Zsigmond Géza, Jakucs Sándor. Összesen: 78
B e n Á b i.

Reformáció ünnepe Budapesten.

(Október 31.)

A budapesti ev. reform. papnövendékek életében október 31-ike nevezetes nap volt. Ugyanis a hittanszaki önképző társulat legközelebb tartott gyűlésében elhatározta, hogy a reformáció emlékének évfordulati napját, ünnepélyei fogja megülni. S ez meg is történt a következő tárgysorozattal. A theologiai tanárok, kik közt látható volt nt. Dr. Ballagi Mór ezelőtt néhány hóval nyugalomba lépett theologiai tanár, — a gimnáziumi tanárokkal — nt. Farkas József theologiai tanár s igazgató vezetése alatt a dunamelléki e. k. tanácstermében megjelenvén; az ünnepélyt nt. Petri Elek theologiai tanár elnöki beszédével megnyitotta. Az elnöki beszéd után a theologiai énekkar által Luther egyik legszebb éneke: „Erős várunk nekünk az Isten“ elénekeltetvén, Molnár Sándor 4-ed

éves papnövendék mondott önkészítette kenetteljes imát; bálát adva Istennek a reformáció elterjedéséért, kérve Istennek oltalmát továbbra szent vallásunkra s szent lelkét a theologiai ifjúságra, mint a jövődő igehirdetőire. Majd az imázás után Ujvári Cs. Lajos mondott dicskölteményt, melynek elszavalása után ismét a karének zengett egy alkalmi darabot. Ez megtörténvén, Tóth József 4-ed éves papnövendék lépett szószékre, érdekesen fejtegetvén a „protestánsizmus feladatát korunkban“, előzőleg előadván mily körülmények között s kik ellen kellett a protestánsizmusnak küzdeni? Mi volt feladata létrejövetelekor s mi a feladata most? Majd ezután Szalay József mondott az ünnepélyhez illő s az érzelmeket Istenhez emelő önkészítette sikerült imát, melyet a „Tebenned biztunk eleitől fogva stb.“ ének követett. Végül az elnök megköszönve a vendégeknek szíveségüket, nt. Farkas József th. igazgató ur vette át a szót, elismerést fejezve ki a theologiai ifjúságnak nemes tette iránt.

Ez volt tehát az a nevezetesség, mely okt. 31-én a theologiai ifjúság életében történt. Egyszerűen volt ugyan megülni, de szívhez szólóan. Mindnyájan egy szent tűz által hevítve hagyók el a termet; mindnyájunk lelkében egy szent vágy s ezzel együtt egy szent elhatározás szülemlett meg: Isten anyaszentegyházának a sötétségtől, a közönyösségtől való megmentése.

Tudtommal eddig kevés hely van, hol a reformáció emlékére ünnepet szentelnek. Vajha mindenik egyház lelkésze oda hatna, hogy ez mindenütt megünnepeltetnék; mert soha sincs nagyobb alkalmi a lelkészek, hivei közt részletesebben fejtegetni a reformáció létrejöttének okát, annak áldásait, hasznait, mint ma, soha sincs nagyobb alkalmi az egyházhoz való tántoríthatlan ragaszkodást, — melyért egykor apáink véreket onták, — hiveinek szívökre kötni, mint ekkor. Így talán hiveink több ragaszkodást, ügybuzgalmat tanusítanának egyházok iránt, s naponként kevesbednék a lágymelegek s vallástalanok száma, kik — ha szabad úgy szólani — talán nem is értik eléggé vallásukat!!*)

Budapest, 1877. október 31.

S z a b ó G y u l a,
3-ad éves reform. papnövendék.

Népszerű tudományos előadások Debreczenben.

Békési Gyula a debreczeni reform. gimnázium tanára s igazgatója következő felhívást intézte Debreczen város közönségéhez, mit mint nevezetes mozzanatot Lapunkban is közre adni szükségesnek véltük.

A felhívás a mint az a helybeli Lapokban megjelent következő:

Néhány társammal a tél folyamán, a művelt közönség számára népszerű, tudományos előadásokat szándékozunk tartani. Felesleges beszélni arról, mi hivatásuk van az ily felolvasásoknak. Oktatni s gyönyörködtetni! Mi még egy harmadikat akarunk fogni e kettős célhoz: anyagilag is használni. Beléptidíjat kérünk azoktól, kik előadásainkat meglátogatni szíveskednek, hogy azt félre tévén, jövedelméből segítségül felekezeti különbség nélkül oly szegény tanulón, ki ily segély nélkül iskolánkban nem lenne képes fentartani magát. A jövő-

*) A szép kezdemény üd. özlendő. Francia református testvéreink minden évben megülni a reformáció emléknappját s az akkor gyűlt perselypénz a francia prot. történelmi társulatnak adatik át protestáns történelmi kútfók s irodalmi emlékek kiadására.

S z e r k.

delmet a nem rég gyűjteni kezdett és majdnem 500 forintra szaporodott Deák Ferencz alapítványhoz csatoljuk.

Az előadásoknak, ha a t. közönség is úgy akarja, két *cyclusa* lesz. Egyik 6 előadás karácsony előtt, hetenkint egyszer, pénteken este, 6 órától fél 8-ig, esetleg 8-ig. Az előadások sorát Géresi Kálmán kezdi meg, oroszországi és finnlandi uti rajzaival, f. hó 9-én; folytatja 16-án este Nagy Pál, kísérletekkel egybekötött előadásával a villanyosság s delejeség köréből; aztán 23-án Gergely Károly adja Anakreon dalainak ismertetését; 30-án Papp József ad elő a hangtan köréből; decz. 7-én Nagy Elek fejtegeti az orosz-török viszonyok történeti fejlődését a jelenkorig, s végre decz. 14-én alulirott beszél az üstökösök és hulló csillagokról.

A belépti díj oly csekélyre van szabva, hogy fizetése bár számosabb családnak is terhére ne váljék. Egy estére belépti jegy egy személyre 25 kr, mind a 6 estére egyszerre váltott jegy ára 1 frt. Az előadások a főiskola épületében a physikai teremben tartatnak.

Mi szívesen ajánlottuk fel azt a fáradságot, mibe egy előadás kerül. Hozza meg a t. közönség azt a parányi anyagi áldozatot, melyet kérünk s lehet, hogy évenként 1-2 szegény gyermek tanulását biztosítja.

Debreczen, 1877. nov. 2.

Békési Gyula.

Csécsi Nagy József emlékezete. (Gyászrajz, necrolog.)

...sunt tua pectora lacte
Et non calcata candidiora nive (Ovid).

Folyó év október 23-án, d. u. 3 órakor megkondultak Ér-Keserűben a helv. hitvallású és a róm. kath. egyházközségek tornyaiban a halotti ünnepélyre egybehívó harangok, bús méla hanggal zúgva a látkör világa felett, csakhamar a helv. hitv. lelkész udvarán hullámszerűen kezdtek az egyházi és a világi celebritások, a külső-belső előljáróság, a helv. hitvallású és a r. kath. felekezet népzöme, megjelent az éneklő elem, s kihozott a 48 éves lakhelyéből, lezárt koporsójában, néhai nt. Csécsi Nagy József ur kísértetve 47 éven át hűen szerető s ápoló mély gyászba borult áldott nejétől született Fazekas Juliánna asszonytól számos gyermekeitől s unokáitól. Az udvari szertartás egy szivből származott imából állott, melyet Pap Gábor ur az egyházmegye kedvelt esperese meghatva rebegett el. A vidéki általános szüretelés miatt — az esperesi uton kirendelt papoló lelkész honn nem lévén — az egyházi szónoklat elmaradt nagy fájdalomunkra, mi ugyan azáltal lesz kipótolandó, hogy a gyülekezet kívánatára a requiem elrendeltetett. Az udvaron történt ima elmondása után a gyászmenet lassu léptekkel vonult kifelé a temető kertbe. A temetőben Vecsey Sándor apostol társunk mondott egy megható imadolgozatot.

A jelzett egyházi férfit született Ér-Keserűben nt. Csécsi Nagy János esperes és Bürös Zsuzsanna szüleitől 1799-ben. — Tanulását előbb Derecskén, később Debreczenben folytatta, mint kitűnő kapacitás, gimnáziumi majd később akadémiai tantárgyak előadásával bizatott meg, ezáltal kitűnve séniorrá lett. A tudomány szomja őt, a bécsi egyetem szellemi kincsei búvárlása végett Bécsbe vitte, itt egy évet töltött, 1829-ben Szent-Miklóson segédlelkész lett, ugyanazon évben a fennemlített özvegygel egybekelt, s ugyancsak azon évben Ér-Keserűben rendes lelkésznek elválasztatott, ott kezdte, s ott végezte be az ő magasztos hivatalát. Csakhamar, mikor lelkésszé lett, az egyház-

megyei díszes tanácsbírói állásra elválasztatott, s ezen tisztii hivatalát azon irányelvvel folytatta, hogy „in omni vita sua quemquam a recta conscientia transversum unquam non oportet discedere“ (Cicero). 1848-ban az országos egyházi konferenciára a nt. tractus által képviselőnek elválasztatott. Tiszta hazafiságát jellemzi az a jelenet, hogy 1848-ban 17 éves József nevű fiát a honvédek sorába beállította, ki a piskii hidnál el is esett. 1868-ban szélhűdés érte, kimult októben 21 éven, benne a szeretett özvegy nő elvesztette az őt hiven szerető és tisztelő utitársát. Gyermekei elvesztették a gondos jó atyát, az egyház elvesztette benne az ő egyenes lelkű lelképásztorát, az egyházmegye az ő cátói jellemű tanácsbíráját, a protestáns elem, egy kitartó atlasát, a haza egy igaz polgárát, elvesztettünk benne egy áldott rokont, egy hiven szerető barátot.

A tisztelet és a szeretet koszorúja lengjen sirhalma felett. *)
Albis, okt. 27.

S a s s K á r o l y,
helv. v. lelkész.

K Ü L F Ö L D.

A Gusztáv Adolf-egylet

31-ik nagy gyűlése 1877. szept. 4. 5. és 6-án.
(2-ik folytatás.)

Ne csudálják, folytatja Czékus szuperint. ha Magyarország gyámintézete és egyházi forró hálájához egy tiszteletteljes kérelmet is kényteleníttem csatolni. A mi gyülekezeteink körében nagy az inség, ipar és kereskedelem 5 év óta pang a városokban; a kézműveseknek nincs keresetök és legtöbbjük anynyira elszegényedett, hogy élteket alig tengethetik s annál kevésbé segélyezhetik az egyházakat és iskolákat. A földmivészeknek 4 év óta mostoha terméseik voltak s azon aggódnak, miképp tartásuk fenn családjaikat! Az állam, mely minket evangélikusokat évi 20,000 frttal segélyezett volt, nehéz terhektől súlytatva, kimondotta: hogy a f. évtől kezdve évenként 5% fog levonni, míg a segély végkép meg nem szűnik. És ehhez járul még azon szomorú körülmény, hogy míg Némethon protestánsai csak 30 évig kényszerültek küzdeni az ev. vallásszabadságért, addig mi, Magyarhon protestánsai 300 éven túl voltunk az üldözés emésztő tüzeinek kitéve, ezernyi ezer templom és iskola több ízben vétetett el tőlünk és a teljes vallás- és lelkiismeret-szabadságot még most sem élvezzük. Nagy aggodalmat okoz nekünk most a községi iskola, mivelhogy arról meg vagyunk győződve, hogy abban nem lesz ápolva a prot. szellem, de gyarapítva a hitközöny; azért meg lévén győződve, hogy a felekezeti iskolák fentartása az egész protestántizmus érdekében áll, azon vagyunk, hogy iskoláinkat megtartsuk és erősítsük.

Kérem tehát a mélyen tisztelt központi bizottságot és a G. A.-e. főegyleteinek további szeretetteljes pártfogását és erélyes támogatását, különösen az eperjesi tanítóképezde a bánáti missió, a szlavoniai és horvátországi diaspora és a püspöki városokban létező egyházak részére, milyenek: Nagy-Várad, Pécs, Vác, Székesfehérvár, és jóakarukba ajánlom még:

*) Itt még utólagosan azon véleményem is bátor vagyok kijelenteni, hogy a papi árva család keze ne legyen megkötve máskor a halottja feletti papoló lelkész meghívására nézve, azon értekezleti szabályt módosítani kell, hogy egyedül az esperes intézkedhetik a papoló lelkész kirendelése felett, mikor valamely lelkész társunk elhal. S. K.

a) A tiszai egyházkerületből: Hernád-Vécsét, Kölcset, Abauj-Szántót, Kis-Szeben, Bussóczot, Rokuszt, Szomolnokot, Alsó-Sajót, Sz.-Györgyöt, Tótfalut, Gerlachfalut, Keszihóczot, N.-Károlyt, Csécsét, Debreczent és Lukaviczát.

b) A dunántúli kerületből: Pápát, Csákvárt, Sikátort, Barcs, Duna-Földvár és Galsát.

c) A bánya kerületből: Ujvidék, Szeged, Fóth, Szécsény, Irsa, Ó-Buda, Báth, Csömör.

d) A dunán inneni kerületből: Rózsahegy, M.-Óvár, Nyitra-Szerdahely, Csácsó, Szulyó, Puchó, Mákova, Liptó-Sz.-Miklós, Szmracsány, Császtőkő.

A szükség sürget minket, hogy segélyökért esedezünk; de nem csupán szükségből kérni, hanem méltók is akarunk lenni jótéteményeikre, még pedig nemcsak azért, hogy adományait a kijelölt célra fordítjuk és Isten országának felvirágoztatásán munkálkodunk teljes odaadással, hanem azért is, hogy az áldozatkészséget szeretett egyházunk ügyeért hazánkban is fényelni hagyjuk. — Ily módon gyűjtöttünk 11 év alatt lelkész, tanár és tanító-özvegyek és árvák s elaggott egyházi tisztviselők részére — daczára a kedvezőtlen időknek — önkényes adományok és tagok járulékaiból nyugdíj-alapot, mely 100,000 forintot tesz. Ily módon jutott nekem a szerencse, hogy a múlt hó 22-én tartott egyházkerületi gyűlésünkön a múlt évről 45,000 frtot tevő hagyományok és nagylelkű adományokról tehettem jelentést. Ily módon felsőbb iskoláink felvirágoztatását prot. buzgósággal és lelkesedéssel igyekezzük előmozdítani és emelni és ezen áldozatkészség és jótékony szellem nemcsak az én, hanem a többi 3 kerületet is átlengi. Azért ne hidegedjék meg szeretetteljes részvétők irányunkban és mi igyekezni fogunk, hogy nagylelkű segélyzéseket vallásos buzgóságunkkal, az Idvezítőben gyökerező szilárd hitünkkel és istenes életünkkel megérdemeljük; azon leszünk, hogy Krisztus országát az Isten ígéjének alapján továbbá is szorgalmasan építsük és terjesszük.

Végzem beszédemet egyrészt azon örvendetes hírrel, hogy 3 református egyházkerület már elhatározta, hogy a G. A.-egyletet körükben életbeléptetik; másrészt azon forró imával: Isten, a kegyelemnek és szeretetnek atyja, legyen tovább is segedelme protestáns egyházunknak! Isten, a mindenható virágoztassa a G. A.-egyletet az evangéliom áldására és Urunk, a Jézus Krisztus dicsőségére az egész világon.

Elnök: Tisztelt szuperintendens ur! Mikor az első G. A.-egyleti gyűlésen, itt helyben, 34 évvel ezelőtt a már szintén az atyákhoz tért akkori lelkész, Székács ragadta meg a szót, épen úgy, mint ön ma, észrevehető volt, hogy különös meghatottság fogta el a gyülekezetet. Bámultak a felett, hogy Magyarországon oly nagy inség léteznék. Azóta láttuk, hogy akkoriban semmitsem láttak; azóta a szükséglet oly nagy mérvben lépett a világosság elé, hogy végig sem gondolható, mikép lehessen az ottani egyházi szükségleteknek eleget tenni. Csupán Magyarországra küldött, azóta az egylet több mint 800,000 márkát és csupán ez évben 60 ottani egyház lett segélyeztetve. A munka nagy. Legyen ön meggyőződve, hogy tehetségünk arányában az önök ottani feladatát is szem előtt tartandjuk és hogy azt, mire a magyar gyámintézet törekszik, részünkről is előmozdítani igyekezzünk. Csak az lenne kívánatos, hogy a helvét rész is hasonló módon egyesülne gyámintézetté, miként az már magyar lutheránus testvéreink részéről megtörtént. Ön örvendetes kedetről értesít bennünket. Működünk ezután is közre és törekedjék ön Magyarországon is oda, hogy ne csak lutheránusok, ha-

nem a számosabb reformátusok is kezet nyújtsanak e célra. Isten Önnel!

Czékus szuperintend.: Ez bizonynyal meg fog történni. Szándékom lévén a főbb diasporák jellemzését adni, ezúttal a szeretet-adományáért versenyző egyházakat csak röviden fogom érinteni.

Az első napi előadások közül, álljon tehát itt Calvinó Tore Pellicéből való valdensi evangélista beszéde.

„Legelőször is szíves üdvözlöteket hozok nektek a valdensi táblától (főhatóságtól) és a valdensi zsinattól, mely e héten Torre Pellicében (Olaszországban) összeül. Szíves köszönetet hozok azért, mit a G. A.-e. 30 év óta érettünk tett. Nekünk valdensieknek valóban van okunk a G. A.-e. iránti hálára; mert nem egy nehéz órában, nem egy nagy szorultságban felénk lett nyújtva a G. A.-egylet szeretetteljes keze és segítve inségünkön. Azonban, ha a G. A.-e. részéről sok éven át tapasztalt jóakaratról emlékezem meg, felbátorítva érzem magamat egy új kérelemnek előterjesztésére. Szívesen szeretnék az evangéliom előhaladásáról Olaszországban hírt adni, de fájdalom az utóbbi években kevés előhaladást mutathatunk fel. Ellenkezőleg, az ajtosságra gyűlt hallgatók száma nem növekedett, de fogyott. Előbbeni években értesítést adtunk evangélizációi gyülekezetünk 3896 tagjáról és ez évben csak 3735-ről. — Ez nagyon szomorú dolog és önök mondhatnák, miért jön ide kérni, mikor a mű nem úgy halad, mint kellene. Kedves barátaink, ha valaki bajban van, kénytelen segítséget kérnie és ezért jövünk mi hozzátok. Mindnyájan tudjuk azt, mily erőfeszítéseket alkalmaznak a római kath. papok és jezsuiták, hogy működésünket megakadályozzák és lehetetlenné tegyék, mily pénzüsszegekkel rendelkezik a római egyház, még pedig csak az utóbbi időben, mikor a pápának 40 millió frank ajánlatott fel. Ha ennek csak kamataival bírnánk, nem kérnénk segítyt; de hát szorultságban vagyunk s ezért kell mindig könyörögnünk. De tudjuk azt is, hogy az Ur Isten a mindennapi kenyeret lelki és testi tekintetben meg akarja nekünk adni és ha bár nem rendelkezhetünk is frankok millióiról, rendelkezhetünk mégis ker. társaink szeretetéről és a mi Urunk hűségéről, ki nekünk megígérte: Veletek vagyok minden napon a világ végeztéig. Nem akarnám türelmököt soká igénybe venni; csak a valdensi tábla nevében kérem a központi bizottságot, hogy tovább is segélyezze a völgyekben szétszórt intézeteinket, gimnáziumunkat, normáliskolánkat és a tanítóképezdét. Ezen iskola felette fontos az evangélizációra; abban képeztetnek az ev. tanítók, és én mondhatom, hogy a fiatal emberek igen rendesek és néhányan közülök igen előhaladtak az Idvezítő ismeretében és szeretetében. Egyikökről akarok némit elbeszélni. Három év óta naponta, télen nyáron (van rá eset, hogy 1 méter magas havunk van) és minden vasárnap 2 órai távolba egy félre eső helységbe megy vasárnapi iskolát tartani, hol különben senkisé tartana istentiszteletet. Egy másik tanítvány férfi, ki sokáig katona volt, 36 éves, alig birt kellő előismeretekkel, de azután oly híven tanult, hogy az állami vizsgát szerencsésen letehetette és ez hű keresztyén. Még többekről tudnék szólni; de erre most nincsen szükség. Ezen intézet nagy inséget szenved, azért mindnyájatoknak és a központi bizottságnak is sürgősen ajánlom.

Erre felelé az elnök: Kedves evangélista Calvinó! Mi önnel együtt élünk azon hitben, hogy a történetileg mély gyökeret vert valdensi egyház magasztos hivatással bír Olaszországban és e hittől vezéreltetve, segélyeztük és fogjuk segé-

lyezni az ön művét. — Azután a nagy gyűlés jóváhagyásával telegrafi üdvözlét küldetett a valdensi zsinatnak.

Az első napi ülés egy énekverssel és az uri imával zárott be.

Délután 4 órakor a „pálmák kertje“ gyönyörű helyiségeiben volt a közebed, honnan nagy lelkesedés közt, érintve benne a felejthetlen potsdami gyűlést és a császárnak akkor tett hitvallását Krisztusról, — telegrafi üdvözlét küldetett a német császárnak.

Szeptember 6-án, reggeli 8 órakor, ismét a német reform. templomban tartatott meg a gyűlés. Ének után Calinich főlelkész Hamburgból mondott jeles imát, melyet e közlemények szűk kerete miatt el kell hagynom. Ilyenek teszik a gyűléseket lelki élvezetté. Nálunk fájdalom a gyűlések nagyon bureaucratikusok s azért közönség nem igen vesz részt azokban.

Rövideden elvégeztettek a 2 ünnepi beszéd kinyomatása, a számvizsgálat folytán a pénztárnok felmentése és az új számvizsgálók választása feletti határozatok.

(Folyt. köv.)

Láng Adolf.

K Ö N Y V É S Z E T.

A „*Lányok Lapja*“ 26-dik száma a következő tartalommal jelent meg: Szállj dalom. Egy fehér rózsza története. Halottak napján. A kosár (szimű.) Halottak estéjén. A kandalló előtt. November hó jelenségeiről. A gazdasszonykodás és háztartás köréből. Feleletek. Kérdezősködések. Mindenfélék. (A mindenfélék rovata érdekesebb lenne, ha p. a háború híreket vagy mellőzné, vagy pártatlanul adná az eseményt, de mint a 26-dik számban is, ha gyűlölet gerjesztetik s ápoltatik, valamely nemzet iránt, az a leány kebelre képző nevelő hatása nem leend. Nézzük mit tesznek a francia és angol mivel körorök: a szeretet és részvét nemes sugárait lövelik oda hol a szenvedés nagy, nemzeti különbség nélkül, itt faj gyűlölet nem honolhat.). A 38 hasábra terjedő, elegans kiállítású lap megjelen havonként kétszer; előfizetési ára félévre 2 frt. Szerkeszti és kiadja Dolinay Gyula.

A „*Hasznos mulattató*.“ E havonként kétszer, színes borítékban megjelenő diszes folyóirat a serdültebb korú művelt ifjúságnak van szánva. A 20-dik füzet következő tartalommal jelent meg: Őszi remény. Költemény, Reviczky Gyulától. — Útszéli történet. Rajz, B. Bütner Linától. — Gondolatok, németből. — Mire tanít az élet? Elbeszélés, Reviczky Gyulától. — Adomák. Közli: Pataky István. — A hegyekről. R-sz K-ntól. — Halottak estéjén. Költemény, Somló Sándortól. — A halottak ünnepe. Rajz. — A székely földről. Dolinay Gyulától. — Valamit az óráról és a nap beosztásáról. Közli: Kőszeghy Géza. — Apróságok. — A török néptanító. Közli: Krajtsik Soma. — Innen-onnan. — Vegyes közlemények. — Számrejtvény, rejtett szó, szófeladvány, megfejtők nevei stb. — A „H. M.“ Előfizetési ára félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Szerkeszti és kiadja Dolinay Gyula, Budapest, Ősz-utca 15. sz.

K Ü L Ö N F É L É K.

— **Prezbiteri Jelentés.** Balogh Ferencz és György Endre, mint a magyarországi h. h. református egyház képviselői az edinburgi gyűlésen, beadták „Jelentésöket“ az

Edinburghban 1877. jul. hó 3—10 tartott egyetemes prezbiteri nagygyűlésről, idősb báró Vay Miklós egyházkerületi főgondnok úrhoz, mint a református Egyetemes-Értekezlet (Convent) elnökéhez. E Jelentés Debreczenben külön nyomtatásban is megjelent, 1877. 8 r. 16. l. s a testvérkerületek f. t. szuperintendenseihez annyi számú példányokban küldetett el, hogy a konventi tagoknak egy-egy példány kézbesíthessék.

— **Konvent.** A református egyházi Egyetemes-Értekezlet nov. 15-én Budapesten nyitattik meg, a Debreczenből menő képviselők f. hó 11 én indulnak innen. Kísérje mind az ő, mind a többi képviselők lépteit s tanácskozásait a mi Urunknak áldása Most nem élünk a gálya rabság kívülről fenyegető korában, de azért felette vigyáznunk kell, mint Draussin francia lelkész mondja, nehogy „saját kezeink által vesszünk el“; volna elég erélyünk ellen állani az elnyomóknak, de meg ne adjuk magunkat a közönyösség fegyvereinek; lelki élet terén fenyegettetünk, a hit és kitartás ös sava meg ne izetlenüljön. Az egyház a hívők társasága. A hit és kegyesség legyen e társaság lelke és irányzója.

— **Livorno.** Itt egy lap indított meg, czime „Az átheus“, jelszava Praudhontól van véve, s ez „Az isten-hit rosz“, harcolni fog, mint jelzi, a sátán zászlója alatt a lélekelvőség (spiritualismus) s az ég törvényei ellen védelmezvén az anyagelvőséget. Garibalditól e biztató szót kapta: „A papok elleni harc, bármily alakban tartassék az, szent mű.“ Imé ez is a XIX. század egyik örült vállalata, a clericalismust összezavarja az isten-hittel. Ily végletbe sülyedhet a modern felvilágosodás!

— **Barde Károly** genfi nyugalmazott ref. lelkész írja szept. 17. kelt levelében, „az egyházi mozgalom nálunk (Genfben) folytonos ellenállásra talál a mi moderneink részéről, s mivel most a templomokkal öök rendelkeznek, azokat mi csak ritkán használhatjuk, szerencse, hogy más helyiségek s kivált a „reformáció csarnoka“, nagy haszonnal rendelkezésünkre áll.“ Barde a „Kálvini könyvtár“ bizottság tagja s köszönettel vesz a reformációra vonatkozó könyvküldeményeket a reformáció csarnokában elhelyezett kálvini könyvtár számára. — Egy oda küldött könyv alkalmából írta e válaszát. A derék lelkész fia Vandoeuvre ben lelkész, s hithűségért épen most üldözöbe vétetett a liberális (modern) egyháztanács által s 6 hónapig hivatalától felfüggesztetett. A modern atyafiak szabadelvősége üldözésben is nyilvánul, mikor kezökben van a hatalom. Vestigia!

— **Czelder Márton** nov. 15-re, a konventi ülés utáni órákban, testvéries értekezésre hívja fel a konvent tagjai közül azokat a kik egy „egyetemes magyar evangyéliomi térítő társulat“ létesítése iránt érdekeltséggel viseltetnek. Bár mások is jelenének meg s csatlakoznának; a kik meg nem jelenhetnek, nézetöket Farkas József budapesti hittanárhoz küldjék be. — A felhívás Lapunk jelen számába be nem fért — későn érkezvén, — tehát csak jelezhetjük. — Nézetem az, hogy előbb a mi magyar Gusztáv Adolfunk emlékére „Bocskay István egyület“ kellene alakítani, a német Gusztáv Adolf egyület mintájára; azután külön „belmissió egyület“ létesíteni gyenge egyházaink megmentése s a hitélet elevenítésére; végre 3-ik-sorban kezdeményezni „külmissiói társulatot“ főleg kelet felé. Megoszlott erővel kevésre mehetvén, előbb az 5 e. ker. legyen egygyé egyetemes zsinat útján s által. A felhívás mindenesetre üdvözlendő!

(B. F.)

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.